

Vincentas Vėlavičius

Vincentas Vėlavičius (1914–1997) – kunigas monsinjoras, visuomenės veikėjas. Gimė 1914 m. vasario 15 d. Pavandenėje (Telšių r.) Antano ir Praksedos Vėlavičių šeimoje, kurioje augo dešimt vaikų. Kai berniukas buvo dar mažas, motina psižadėjo išleisti jį į kunigus.

Iš pradžių Vincentas mokėsi Telšių pradžios mokykloje, vėliau – Kražių gimnazijoje. 1931 m. įstojo į Telšių kunigų seminariją. Baigė ją 1938 m. balandžio 16 d. ir netrukus buvo išventintas į kunigus. Iš pradžių jį paskyrė dirbti vikaru Tauragės rajono Gaurės šv. arkangelo Mykolo parapijoje. Vėliau buvo Laukžemės (Kretingos r.), Vilkyškių (Pagėgių sav.) ir Klykolių (Akmenės r.) klebonas. Eidamas šis pareigas telkdavo katalikišką jaunimą, vadovavo jauniems krikščionims demokratams, rūpindavosi ligoniais, skurstančiais.

Vokiečiams okupavus Lietuvą, padedant broliui (buvusiam Lietuvos karo aviacijos kapitoniui Ignui Vyliui), palaikė ryšius su antinacinio pogrindžio, Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto nariais, Laukžemės klebonijoje įkūrė ryšių punktą. Pirmaisiais pokario metais padėjo žemaičių partizanams. Kai sovietų saugumiečiai jį ėmė versti bendradarbiauti, sutikimo nedavė, pradėjo slapstytis. Pasivadinęs kita pavarde, nuo 1947 m. rugsėjo mėnesio ėjo kunigo pareigas Kazlų Rūdoje. Sovietai jį susekė ir 1948 m. gegužės 4 d. suėmė. Tų pačių metų liepos 31 d. SSRS MGB Ypatingojo pasitarimo nutarimu buvo nuteistas 10 metų lagerio. Kalėjo Komijoje (Inta, Abezė) ir Mordovijoje (Javasas). Ten dirbo medžių krovėju, kūriku, elektriku, šaltkalviu. Kalėjime jis buvo visų gerbiamas už darbštumą ir sąžiningumą, atliekamą pastoracinį darbą. V. Vėlavičius kaliniams aiškino tikėjimo tiesas, lankydavo ligonius, beveik kasdien klausydavo išpažinčių, sekmadieniais barake, kuriame gyvendavo daug lietuvių, laikydavo šv. Mišias, dalydavo šv. Komuniją.

Kunigas monsinjoras Vincas Vėlavičius. Nuotrauka iš: <https://inx.lv/jpdCr>

1956 m. buvo amnestuotas ir tų pačių metų liepos 28 d. paleistas iš lagerio. Grįžęs į Lietuvą iš karto buvo paskirtas Lenkimų klebonu. Čia dirbo 1956–1970 metais. Jo klebonavimo laikotarpiu pastatyta dabartinė varpinė, sutvarkytas begriūvantis bažnyčios bokštas, perdengtas stogas (priekinė dalis – skarda, likusioji – čerpėmis), išbaltintos bažnyčios sienos, perdažyti altoriai, atlikta nemažai kitų bažnyčios remonto darbų.

Nuo 1970 m. V. Vėlavičius buvo Skaudvilės (Tauragės r.) klebonas. Ten jis suorganizavo Eucharistijos bičiulių jaunimo grupę, kolektyviai ruošė vaikus Pirmajai Komunijai, rinko parašus po

įvairiais pareiškimais, skirtais sovietinės valdžios institucijoms, dėl tikinčiųjų persekiojimo, bendradarbiavo pagrindžio spaudoje, rinko medžiagą „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikai“ apie tikinčiųjų persekiojimą Žemaitijoje. Jis kartu su Aldona Mantvilaite užsiėmė ir „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ dauginimu bei platinimu.

V. Vėlavičius namuose kiek galėdamas padėdavo sovietų valdžios persekiojamiems disidentams ir pagrindžio kunigams. Palaikė ryšius su lageryje sutiktu kunigu Alfonsu Svarinsku ir Tauragėje gyvenusiu buvusiu partizanų Leonu Laurinsku.

1978 m. V. Vėlavičius kartu su kitais aktyviais kunigais (jau minėtu A. Svarinsku, Sigitu Tamkevičiumi, Juozu Zdebskiu, Jonu Kaunecku) įkūrė Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetą (TT-GKK), pasirašė daugumą jo dokumentų, adresuotų įvairioms tarptautinėms organizacijoms ir sovietų valdžios institucijoms.

Tuo laikotarpiu V. Vėlavičiaus sveikata jau buvo silpna, todėl sovietų valdžia, nors ir įtarė, kad kunigas nėra jai lojalus, jo nesusėmė, tačiau KGB jį visą laiką stebėjo. 1983 m. buvo apklaustas kunigo A. Svarinsko byloje. 1984 m. V. Vėlavičiui užvesta operatyvinio sekimo byla. Tais pačiais metais jis buvo paskirtas Telšius katedros altaristu. Telšiuose jo namai greitai tapo aktyvesnių vyskupijos kunigų traukos centru. Susirinkę jie aptardavo opias Kata-

likų Bažnyčios gyvenimo problemas, rengdavo bei redaguodavo pareiškimus ir protestus.

Lietuvos atgimimo metais kunigas aktyviai dalyvavo šalies politiniame gyvenime, Lietuvos krikščionių demokratų partijos atkūrimo darbe.

1989 m. liepos 14 d. popiežius Jonas Paulius II kun. V. Vėlavičiui suteikė monsinjoro titulą.

Vincentas Vėlavičius mirė 1997 m. vasario 21 d. Telšiuose. Palaidotas Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčios šventoriuje.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. vasario 1 d. dekretu kunigas V. Vėlavičius po mirties apdovanotas 4-ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžius). 2003 m. Lietuvos katalikų mokslo akademija apie Vincentą Vėlavičių išleido Jūratės Viliūtės knygą „Brolis Vincentas“.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Vilma Juozevičiūtė, „Vincentas Vėlavičius 1914 02 15–1997 02 21“, *Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras*: <https://inx.lv/JpdCr> (žr. 2025.04.15).

IŠNAŠOS:

¹„Vincentas Vėlavičius“, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras: <https://inx.lv/JpdCr> (žr. 2025.04.15).